

GÓI KÍCH THÍCH KINH TẾ

Nhìn lại & hy vọng

TS. LÂM THỊ HỒNG HOA

Đại học Tôn Đức Thắng

Cuối cùng thì thông tin về gói kích thích kinh tế thứ hai cũng đã được công bố chính thức dù chưa có con số cụ thể về quy mô và vẫn chưa có được kết luận, đánh giá một cách cụ thể về “địa chỉ” đầu tư cũng như hiệu quả của gói kích thích kinh tế thứ nhất. Vậy có nên hy vọng rằng gói kích thích kinh tế thứ hai này sẽ thực sự “bồi bổ sức khỏe” cho “người mới ốm dậy” để họ có thể khỏe mạnh hơn, cống hiến tốt hơn cho sự phát triển của nền kinh tế Việt Nam?

Đánh giá

Gói kích thích kinh tế thứ nhất triển khai trong 2009, với quy mô 122 nghìn tỷ đồng bao gồm 4 nhóm giải pháp: tín dụng (hỗ trợ lãi suất cho doanh nghiệp, nông dân); thuế (miễn, giảm, giãn thuế); đầu tư công và an sinh xã hội.

Theo kết quả thống kê 10 tháng đầu năm của ngân hàng nhà nước (NHNN) về việc giải

ngân khoản kích cầu qua hỗ trợ lãi suất thì số tiền đã giải ngân đến ngày 29/10/2009 là 413.205,69 tỷ đồng trong tổng số dự kiến chi năm 2009 là 10.000 tỷ đồng (còn 8000 tỷ sẽ để lại năm sau), trong đó doanh nghiệp nhà nước (DNNN) 62.415,68 tỷ đồng, chiếm 15%; doanh nghiệp ngoài nhà nước (công ty trách nhiệm hữu hạn, công ty cổ phần, doanh nghiệp tư nhân, doanh

ngành có vốn đầu tư nước ngoài...) 284.426,62 tỷ đồng, chiếm gần 69%; hộ sản xuất là 66.363,39 tỷ đồng, chiếm 16%. Số liệu này cho thấy hầu hết các doanh nghiệp được vay hỗ trợ lãi suất là các doanh nghiệp ngoài quốc doanh, những đối tượng rất nhanh nhạy trong việc tận dụng nguồn vốn rẻ từ sự hỗ trợ của nhà nước. Điều này cho thấy

chính sách hỗ trợ lãi suất đã tiếp cận được với những đối tượng cần thiết (1 phần), giúp các doanh nghiệp duy trì và vượt qua những khó khăn trong thời kỳ chịu ảnh hưởng từ cuộc khủng hoảng tài chính thế giới.

Các chính sách liên quan đến việc miễn giảm thuế đã được nhà nước tích cực thực hiện. Tổng số tiền miễn giảm thuế thực hiện trong 6 tháng đầu năm khoảng 16.000 tỷ đồng (theo số liệu thống kê của Ngân hàng Thế giới)

Cũng theo số liệu thống kê của Ngân hàng Thế giới thì chi phí cho an sinh xã hội trong 6 tháng đầu năm 2009 khoảng 7.200 tỷ đồng.

Theo đánh giá của Chính phủ, trong điều kiện kinh tế thế giới suy thoái, Việt Nam đã ngăn chặn được đà suy giảm kinh tế, đạt tốc độ tăng trưởng khá và tăng được nguồn lực đầu tư phát triển. GDP trong 9 tháng đầu năm tăng 4,56% dự kiến cả năm tăng khoảng 5,2%, đạt chỉ tiêu Quốc hội đề ra. Báo cáo của Chính phủ cũng cho biết do sản xuất kinh doanh phục hồi và có bước phát triển nên tổng thu ngân sách nhà

TẠP CHÍ
SỐ 4 (THÁNG 05-06/2005)

Công nghệ ngân hàng

Banking Technology Review

Kỷ niệm 115 ngày sinh
Chủ tịch Hồ Chí Minh (19/05/1890-19/05/2005)

Bác Hồ với ngành Ngân Hàng Việt Nam
và một số thành tựu
hoạt động ngân hàng trong những năm đổi mới

TRƯỜNG ĐẠI HỌC NGÂN HÀNG THÀNH PHỐ HỒ CHÍ MINH
BANKING UNIVERSITY HCMC

mức năm 2009 dự kiến đạt khoảng 390,65 nghìn tỷ đồng, bằng 100,2% kế hoạch dự toán; bội chi ngân sách được khống chế ở mức 6,9% GDP, tỷ lệ dư nợ quốc gia so với GDP khoảng 29,7% vẫn trong giới hạn an toàn, 18/25 chỉ tiêu kế hoạch năm 2009 về cơ bản đã hoàn thành...

Nhìn vào những con số nêu trên có thể đánh giá rằng trong một chừng mực nhất định thì gói kích thích kinh tế thứ nhất đã gần hoàn thành sứ mệnh của mình, trong đó đối với người dân thì hiệu quả của gói kích thích kinh tế tác động trực tiếp đến đời sống của họ chính là việc Chính phủ thực hiện miễn thuế, giảm nộp thuế thu nhập cá nhân, mặt khác giá cả hàng hóa tiêu dùng đã tương đối ổn định, chỉ số giá tăng không nhiều nhờ có phần giảm thuế cho các doanh nghiệp và chi phí vốn của doanh nghiệp rẻ hơn khi được vay hỗ trợ lãi suất... Tác động từ miễn giảm thuế đã ảnh hưởng dây chuyền đến tâm lý người dân nên những bất an khi chỉ số giá tăng liên

tục vào năm 2008 đã được giải tỏa, các doanh nghiệp, kể cả các doanh nghiệp không được vay vốn cũng đã quan tâm đến sản xuất, kinh doanh, chỉ số tổng mức bán lẻ hàng hóa và doanh thu dịch vụ tiêu dùng 9 tháng tăng 10,2% so với cùng kỳ năm ngoái (đã loại trừ yếu tố giá).

Song do chưa có số liệu thống kê chi tiết về đối tượng được hưởng và hiệu quả sử dụng vốn nên việc nhận định về hiệu quả của gói kích thích kinh tế thứ nhất vẫn còn chung chung và điều đó đã làm nảy sinh nhiều hoài nghi về "địa chỉ" nhận vốn cũng như khả năng tác động của gói kích thích kinh tế đến sự phục hồi và phát triển của nền kinh tế.

TAP CHÍ **Công nghệ ngân hàng**

SỐ 5 (THÁNG 07-08/2005)

Banking Technology Review

TRƯỜNG ĐẠI HỌC NGÂN HÀNG THÀNH PHỐ HỒ CHÍ MINH
BANKING UNIVERSITY HCMC

Một số thông tin cho thấy một trong những đối tượng được hưởng lợi từ gói kích thích kinh tế này là nông nghiệp và nông dân đã không nhận được nhiều vốn so với các đối tượng khác. Ông Nguyễn Quốc Cường Chủ tịch Hội Nông dân Việt Nam đã đưa ra thông tin rằng hiện mới chỉ giải ngân được trên 800 tỷ

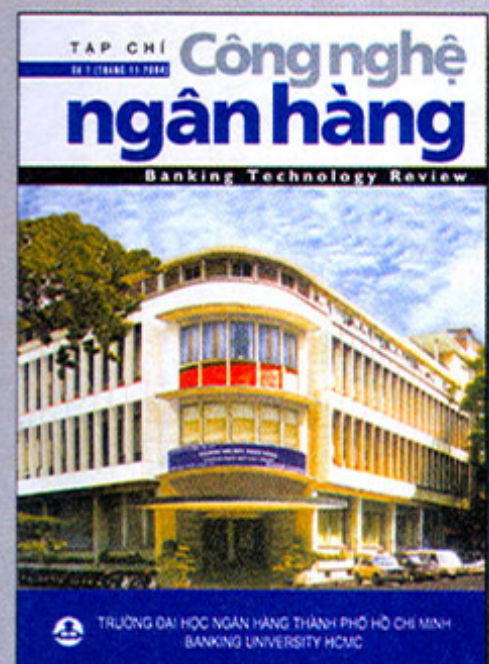
TAP CHÍ **Công nghệ ngân hàng**

PHIẾU ĐẶT BÁO DÀI HẠN

To: Tạp chí **Công nghệ ngân hàng**
36 Tôn Thất Đạm, Phường Nguyễn Thái Bình,
Quận 1, TP. Hồ Chí Minh

70C 1207 - 014SG

Bạn đọc không cần dán tem

đồng cho nông nghiệp và nông dân, đến hết năm, hết thời hạn cũng chỉ có thể giải ngân được 1.000 tỷ đồng và “tỷ lệ này rất nhỏ so với gói kích cầu khác và càng nhỏ so với nhu cầu thực tế”. Một trong những nguyên nhân không giải ngân được là người cần vay không đáp ứng được các điều kiện chặt chẽ mà ngân hàng cho vay đặt ra. Cũng không thể trách ngân hàng trong chuyện này vì ngoài 4% được Chính phủ hỗ trợ thì chi phí còn lại ngân hàng phải gánh chịu nên ngân hàng không thể cho vay dễ dàng để rồi chịu rủi ro.

Dự án xây dựng nhà ở cho người có thu nhập thấp, liên quan đến an sinh xã hội, cũng chưa mang lại kết quả cụ thể. Người lao động, công chức nhà nước có thu nhập thấp rất khó có thể mua được nhà với giá thấp do nhiều công trình đã chuyển thành khu nhà ở cao cấp dù trước đó được quy dành cho việc xây nhà cho người lao động.

Sự tăng trưởng của thị trường chứng khoán trong thời gian

gần đây cũng được cho rằng là do nguồn vốn từ cho vay hỗ trợ lãi suất chuyển sang dù rằng NHNN khẳng định cho vay đúng yêu cầu Chính phủ đặt ra, các trường hợp có sai sót đã được xử lý thu hồi vốn kịp thời. Nhưng câu hỏi nguồn vốn từ đâu mà đổ vào thị trường chứng khoán nhiều thế trong khi tiềm lực kinh tế từ các nhà đầu tư cá nhân không đủ mạnh, cũng không có quỹ đầu tư nào có đủ vốn để có thể đưa vốn vào thị trường liên tục như vậy, nhà đầu tư nước ngoài thì đang bán nhiều hơn mua... vẫn là câu hỏi chưa được giải đáp thỏa đáng, do vậy khả năng dòng vốn cho vay hỗ trợ đổ vào thị trường là hoàn toàn có thể xảy ra.

Ngân hàng Thế giới cũng đã đánh giá rằng việc cho vay hỗ trợ lãi suất đã giúp cho doanh nghiệp “đào nợ” dù rằng đây là điều không được cho phép. Về hình thức thì không thấy doanh nghiệp vay đảo nợ nhưng thực chất doanh nghiệp đã dùng doanh thu của họ để thanh toán

các khoản nợ trước đó và ngân hàng thì không thể cấm được cách làm này.

Một số chuyên gia kinh tế khác cũng nhận định rằng việc hỗ trợ cho sản xuất kinh doanh từ nguồn vốn này chưa thực sự hiệu quả như mặt hàng có sự tăng trưởng cao lại là các hàng hóa tiêu dùng cao cấp như tivi, tủ lạnh...mà phần lớn nguyên liệu được nhập khẩu, giá trị sản xuất nông nghiệp và công nghiệp chỉ lần lượt tăng 2,6% và 6,5%... một con số khá khiêm tốn.

Thực tế cũng mới chỉ có hơn 20% doanh nghiệp vừa và nhỏ, một số ít hoạt động sản xuất nông nghiệp nhận được sự hỗ trợ về vốn, điều đó cũng có nghĩa đơn vị còn lại đã tự thân vận động, không tiếp cận được nguồn vốn hỗ trợ, các đơn vị được nhận vốn cũng phải là các đơn vị đủ mạnh để có thể hấp thụ vốn.

Ngân hàng Thế giới cho rằng nền kinh tế Việt Nam có sức “dẻo dai” và nhận định này có vẻ hợp lý vì vốn dĩ người Việt Nam có đức tính chịu khó và cũng vẫn

TẠP CHÍ Công nghệ ngân hàng

Tôi đồng ý đặt mua Tạp chí Công nghệ Ngân hàng

☐ 6 kỳ (có số Xuân)	(110.000đ)	X cuốn/kỳ
☐ 6 kỳ (không có số Xuân)	(102.000đ)	X cuốn/kỳ
☐ 12 kỳ	(212.000đ)	X cuốn/kỳ

Từ tháng:/200..... đến tháng:/200.....

PHÁT HÀNH MỖI THÁNG 1 KỶ
(Từ tháng 9/2007)

Họ tên :
 Chức vụ :
 Công ty :
 Địa chỉ :
 Điện thoại :
 Email :

Ngày tháng..... năm 200.....

HƯỚNG DẪN ĐĂNG KÝ:

- Cách 1:** Đăng ký trực tiếp tại tòa soạn.
Cách 2: Bạn đọc điền đầy đủ thông tin vào phiếu đặt báo và gửi đến tòa soạn.
 Tiền đăng ký vui lòng gửi đến tòa soạn qua:
 - Đường bưu điện (dịch vụ chuyển tiền tại các bưu cục).
 - Chuyển khoản.

CTK: Trường Đại học Ngân hàng Thành phố Hồ Chí Minh
 STK: 10201000080992

NH: Sở giao dịch II Ngân hàng Công thương TP.HCM

Cách 3: Đăng ký tại các bưu cục

còn khả năng chịu “khô”, người Việt Nam cũng chưa rơi vào hệ lụy của những khoản vay mua nhà, vay tiêu dùng quá lớn do tâm lý ngại mắc nợ, mặt khác tính nhạy bén trong kinh doanh, nhất là các doanh nghiệp vừa và nhỏ, là khá cao... Theo đánh giá của cá nhân đây chính là nguyên nhân cơ bản làm cho gói kích thích kinh tế vừa qua đạt được kết quả. Lẽ tất nhiên không thể phủ nhận rằng các chính sách của nhà nước được ban hành kịp thời, với những nội dung điều chỉnh hợp lý, những điểm nhấn được lựa chọn kỹ đã mang lại sinh khí mới cho nền kinh tế nhưng nếu thiếu sự hưởng ứng của người dân thì khó có thể thành công.

Nguyên nhân của những hạn chế trong việc giải ngân gói kích thích kinh tế cũng cần được đánh giá đầy đủ, vài nguyên nhân cơ bản có thể thấy là:

– Mặc dù đã có những quyết định về đối tượng được hưởng lợi từ nguồn vốn này nhưng về mặt tổng thể chưa nhìn thấy “kịch bản” chi tiết cho từng khoản đầu tư cũng như dự báo kết quả, rủi ro của từng khoản, do đó cách thức tiến hành thường bị điều chỉnh, mức độ chắc chắn không thật cao nên nhiều doanh nghiệp, nhà đầu tư, người dân lo ngại, các dự báo của các nhà đầu tư vì thế cũng có thể bị sai lệch, nhiều đối tượng cần được đầu tư bị bỏ sót do không có sự tham gia đầy đủ của các ngành liên quan. Không có kịch bản cụ thể nên thiếu cơ sở để thực hiện giám sát, phát hiện trường hợp đầu tư chệch hướng.

– Thông tin sử dụng nguồn vốn này và hiệu quả của nó như

mức tăng trưởng kinh tế, tác động đến thu chi ngân sách...do hệ quả sử dụng gói kích thích kinh tế này đã không được thống kê kịp thời, riêng biệt, chủ yếu mới cập nhật thông tin giải ngân vốn vay hỗ trợ. Quan trọng hơn là thông tin đã không được công khai một cách đúng mức nên hoạt động giám sát, phân biện xã hội bị hạn chế, sự hoài nghi gia tăng.

– Sự hỗ trợ gián tiếp qua ngân hàng có thể xuất phát từ lý do muốn kiểm soát việc sử dụng vốn, hạn chế tâm lý cho rằng vốn được nhà nước “cho” nên không quan tâm đến hiệu quả sử dụng và không lo trả nợ. Nhưng chính sự đầu tư gián tiếp này đã góp phần hạn chế cung ứng vốn cho những đối tượng cần vốn thực sự nhưng lại không đủ điều kiện vay vốn ngân hàng, trong khi kinh nghiệm các nước cho thấy một số nhóm đối tượng cần được hỗ trợ vốn trực tiếp, ví dụ hỗ trợ giá mua lương thực cho nông dân, tất nhiên không phải cho không mà cần có biện pháp kiểm soát hữu hiệu.

– Việc thực thi luật pháp không nghiêm minh, đặc biệt trong sử dụng vốn cho đầu tư công và các DNNN hoặc công ty cổ phần mà nhà nước nắm giữ trên 50% cổ phần cũng là nguyên nhân quan trọng ảnh hưởng đến thành công của gói kích thích kinh tế này.

Tiếp tục duy trì gói kích thích kinh tế – những kiến nghị

Theo quan điểm cá nhân sự lo ngại về việc duy trì gói kích thích kinh tế có thể tác động làm gia tăng tỷ lệ lạm phát là quá thận trọng, vì những diễn biến chỉ số giá cả vừa qua và cách thức điều hành chính sách tiền tệ trong 10 tháng qua cho thấy khả năng kiểm soát lạm phát của Việt Nam là có thể tin cậy, chỉ số lạm phát theo dự tính của Chính phủ là khả thi.

Mặt khác cách thức duy trì gói kích thích kinh tế được công bố cho thấy Chính phủ đã thận trọng hơn trong việc cân nhắc quy mô, mức hỗ trợ, cách thức hỗ trợ...như giảm hỗ trợ lãi suất chỉ còn 2%, thu hẹp đối tượng cho vay...

Về mặt tâm lý nếu dừng đột ngột gói kích thích kinh tế có thể ảnh hưởng rất lớn đến niềm tin của nhiều doanh nghiệp và khả năng ứng phó của họ để duy trì sản xuất kinh doanh khi mà không phải cứ đầu tư vốn là có ngay doanh thu. Bên cạnh đó sự ổn định giá cả, chất lượng cuộc sống của người dân chưa có dấu hiệu chứng tỏ sự bền vững nên

việc hỗ trợ từ nhà nước vẫn cần được duy trì.

Vì thế trên 54% độc giả VnExpress.net (với 6.982 phiếu/12933 phiếu tham gia khảo sát) cho rằng cần duy trì gói kích thích kinh tế, và quan điểm này là có cơ sở nếu nhìn nhận sự cần thiết phải duy trì với các lý do trên. Nhưng để đảm bảo tính hiệu quả của việc duy trì sự hỗ trợ này của nhà nước rất cần sự thận trọng và trước mắt nên tập trung xử lý những hạn chế đã bộc lộ trong thời gian qua:

– Rất cần công bố thông tin thống kê liên quan đến việc sử dụng vốn hỗ trợ một cách chi tiết, càng sớm càng tốt từ các bộ ngành có trách nhiệm trong việc phân phối vốn, từ Chính phủ để các chuyên gia kinh tế, người dân có thể tham gia đánh giá, phân tích từ đó đưa ra các ý tưởng cho “kịch bản” sử dụng vốn trong giai đoạn tiếp theo. Thông tin minh bạch trong giới hạn cho phép bao giờ cũng mang lại hiệu quả xã hội cao, mà minh chứng rõ nhất là ngay khi NHNN công bố dự trữ

ngoại tệ quốc gia thì tâm lý lo ngại về sự khan hiếm ngoại tệ có thể nói được giải tỏa ngay.

– Cần xây dựng chi tiết kế hoạch giải ngân số tiền được dùng cho gói kích thích kinh tế 2 để vào thời điểm thực thi có thể đáp ứng ngay nhu cầu vốn cho các đối tượng được hưởng hỗ trợ, trong kế hoạch này cũng cần đưa ra được các biện pháp để kiểm soát được dòng

vốn, kịp thời điều chỉnh nếu phát hiện đầu tư không có hiệu quả, ví dụ kiểm soát để dự án xây nhà cho người có thu nhập thấp được thực hiện đúng, nếu doanh nghiệp làm sai thì phải thu hồi toàn bộ và doanh nghiệp phải chịu mất vốn, không cho phép chuyển đổi công năng...

– Nghiên cứu tích cực kinh nghiệm của các nước trong khu vực về cách thức hỗ trợ, nhất là hỗ trợ trực tiếp cho nông nghiệp và nông dân. Theo thiếu ý cá nhân, nếu không xác định được rõ ràng hiệu quả cho vay hỗ trợ lãi suất ngắn hạn thì nên dừng ngay cách thức này theo thời hạn đã dự tính là cuối tháng 3/2010, chuyển một phần số vốn này sang hình thức hỗ trợ trực tiếp. Kinh nghiệm cho vay qua hội nông dân, tổ... có thể giúp chúng ta có phương cách kiểm soát được cách hỗ trợ này.

– Ngay cả khi đã thu hẹp đối tượng được hưởng hỗ trợ vốn thì cũng vẫn cần lựa chọn lại đối tượng được hưởng sao cho đồng vốn đến đúng địa chỉ. Trong thời

gian tới nên tập trung vốn cho các hoạt động sản xuất nông nghiệp, nhất là vùng Đồng bằng sông Cửu Long, ngừng hỗ trợ đối với DNNN trừ các doanh nghiệp cung cấp sản phẩm thiết yếu cho người dân, các doanh nghiệp có vốn đầu tư nước ngoài.

– Tạo mọi điều kiện để người dân tham gia phản biện xã hội và những cơ quan hữu quan phải thật sự tôn trọng ý kiến phản biện ấy. Cần có quy định các cơ quan hữu quan như Bộ Kế hoạch và Đầu tư, Bộ Nông nghiệp... trả lời các ý kiến phản biện. Sử dụng tích cực vai trò giám sát của dân nhất là trong xây dựng các công trình công cộng, không để xảy ra thêm một cầu đường Nguyễn Hữu Cảnh 2.

– Công bố thông tin tái cấu trúc kinh tế và thực hiện tái cấu trúc nền kinh tế, tập trung vào ngành nghề, lĩnh vực mà Việt Nam có lợi thế cạnh tranh, hướng dẫn đầu tư để tránh tình trạng đầu tư ào ạt và phá bỏ ào ạt đã từng diễn ra, nhất là trong nông nghiệp.

Với sự dẻo dai của nền kinh tế Việt Nam trong thời gian qua, hy vọng rằng gói kích thích kinh tế tiếp theo sẽ mang lại sức sống mạnh mẽ hơn cho nền kinh tế ■

Tài liệu tham khảo:

¹ Thông tin từ các trang web:

- www.vneconomy.vn
- www.sbv.gov.vn
- www.vnexpress.net
- www.moit.gov.vn

– Một số báo, tạp chí khác

² Báo cáo của Ngân hàng Thế giới – Hội nghị giữa kỳ nhóm tư vấn các nhà tài trợ cho Việt Nam tháng 6/2009 tại Tp. Buon Ma Thuột, Đaklak